

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 1.4.2009
COM(2009) 147 konč.

BELA KNJIGA

Prilagajanje podnebnim spremembam: evropskemu okviru za ukrepanje naproti

{SEC(2009) 386}
{SEC(2009) 387}
{SEC(2009) 388}

KAZALO

1. Uvod.....	3
2. Zakaj potrebujemo strategijo za prilagajanje? Zakaj na ravni EU?	4
2.1 Vpliv spreminjajočega se podnebja	4
2.2 Gospodarski argumenti za strateški pristop k prilagajanju	6
2.3 Zakaj je potrebno ukrepanje na ravni EU?.....	6
3. Predlagani okvir EU: cilji in ukrepi	7
3.1 Razvijanje baze znanja	7
3.2 Vključitev prilagajanja v politike EU	8
3.2.1 Krepitev odpornosti zdravstvene in socialne politike	9
3.2.2 Krepitev odpornosti kmetijstva in gozdov	10
3.2.3 Krepitev odpornosti biotske raznovrstnosti, ekosistemov in vode.....	11
3.2.4 Krepitev odpornosti obalnih in morskih območij	12
3.2.5 Krepitev odpornosti proizvodnih sistemov in fizične infrastrukture	12
4. Instrumenti – financiranje	14
5. Delovanje v sodelovanju z državami članicami	15
6. Zunanja dimenzija in tekoče delo v okviru UNFCCC	16
7. Sklepne ugotovitve – naslednji koraki	17

1. Uvod

Podnebne spremembe zvišujejo temperaturo zemlje in morij ter spreminjajo količino in vzorce padavin, zaradi česar narašča globalna povprečna višina morske gladine, povečujejo se tveganja obalne erozije ter pričakujejo vedno hujše naravne katastrofe, povezane z vremenom. Spreminjanje vodne gladine, temperatur in tokov bo vplivalo na preskrbo s hrano, zdravje, industrijo ter celovitost prometa in ekosistemov. Podnebne spremembe bodo imele velike ekonomske in družbene posledice, pri čemer bodo nekatere regije in sektorji utrpeli hujše negativne učinke. Pričakuje se tudi, da bodo bolj prizadete nekatere družbene skupine (starejši, invalidne osebe, gospodinjstva z nižjim dohodkom).

Ukrepanje glede podnebnih sprememb zahteva dve vrsti odzivanja. Na prvem mestu, kar je zelo pomembno, moramo zmanjšati emisije toplogrednih plinov, tj. sprejeti ukrepe za ublažitev, poleg tega pa moramo ukrepati tako, da se prilagodimo neizogibnim posledicam. Zakonodaja o podnebnih spremembah, ki jo je nedavno sprejela EU, določa konkretne ukrepe za doseg zaveze EU, da bo do leta 2020 dosegla zmanjšanje emisij na raven 20 % pod ravni iz leta 1990, in se lahko spremeni tako, da omogoča 30-odstotno zmanjšanje, če bo to dogovorjeno v okviru mednarodnega dogovora, s katerim bi se tudi druge razvite države zavezale k primerljivim zmanjšanjem ter ustreznim prispevkom gospodarsko naprednejših držav v razvoju v skladu z njihovimi odgovornostmi in zmožnostmi. Toda tudi če uspe svet omejiti in nato zmanjšati emisije toplogrednih plinov, bo naš planet potreboval čas, da si opomore od toplogrednih plinov, ki so že v atmosferi. Z vplivi podnebnih sprememb se bomo torej ukvarjali še vsaj naslednjih 50 let. Zato potrebujemo ukrepe, s katerimi se jim bomo prilagodili.

Prilagajanje že poteka, vendar je razdrobljeno. Potreben je bolj strateški pristop, da se omogoči sprejetje pravočasnih in učinkovitih prilagoditvenih ukrepov za zagotovitev usklajenosti med različnimi sektorji in ravnmi upravljanja.

Ta bela knjiga določa okvir za zmanjšanje ranljivosti EU za vplive podnebnih sprememb. Temelji na obsežnem posvetovanju, ki se je začelo leta 2007 z Zeleno knjigo o prilagajanju podnebnim spremembam v Evropi¹, in nadaljnjih raziskavah, ki so pokazale, katere kratkoročne ukrepe je treba sprejeti. Okvir je zasnovan tako, da se razvija s pridobivanjem novih dokazov. Dopolnjeval bo ukrepe držav članic in podpiral širša mednarodna prizadevanja za prilagajanje podnebnim spremembam, zlasti v državah v razvoju. EU sodeluje z drugimi partnerskimi državami v UNFCCC² pri razvijanju podnebnega sporazuma za čas po letu 2012, ki bi zajemal tako prilagajanje kot ublažitev. Predlogi Komisije v zvezi s tem so opredeljeni v sporočilu z naslovom Za celovit sporazum o podnebnih spremembah v Københavnu³.

Krepitev odpornosti EU na vplive podnebnih sprememb pomeni tudi priložnost za vlaganje v nizkoogljično gospodarstvo, na primer s spodbujanjem energijske učinkovitosti in uporabe okolju prijaznih proizvodov. To je eden od ključnih ciljev evropskega načrta za oživitve gospodarstva, v katerem je zasnovan odziv EU na gospodarsko krizo in načrtana pot do ustvarjalnega gospodarstva, ki temelji na znanju. Hkrati lahko spodbudimo strukturne

¹ COM(2007) 354.

² Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja.

³ COM(2009) 39, 28.1.2009.

spremembe z modernizacijo evropske infrastrukture in izboljšamo konkurenčnost našega gospodarstva.

Razvijanje tega okvira je medsektorska pobuda, zato to belo knjigo spremljajo trije sektorski dokumenti o kmetijstvu⁴, zdravju⁵ ter o zadevah, povezanih z vodo, obalami in morjem⁶. Obstaja možnost, da bodo v prihodnosti pripravljeni dodatni sektorski dokumenti.

2. ZAKAJ POTREBUJEMO STRATEGIJO ZA PRILAGAJANJE? ZAKAJ NA RAVNI EU?

2.1 Vpliv spreminjajočega se podnebja

Resnost vplivov podnebnih sprememb se med regijami razlikuje. Najbolj ranljive regije v Evropi so Južna Evropa, Sredozemski bazen, najbolj oddaljene regije in Arktika. Poleg tega se posebne težave pojavljajo na gorskih območjih, zlasti v Alpah, na otokih, obalnih in urbanih območjih ter na gosto poseljenih poplavnih območjih. Zunaj Evrope bodo posebno ranljive države v razvoju (vključno z malimi otoškimi državami).

Podnebne spremembe bodo vplivale na številne sektorje. V **kmetijstvu** bodo napovedane podnebne spremembe prizadele donos pridelka, živinorejo in lokacije proizvodnje. Zaradi povečane verjetnosti in intenzivnosti skrajnih vremenskih pojavov bo znatno naraslo tveganje za izpad pridelka. Podnebne spremembe bodo prizadele tudi prst, saj se bo zmanjšala vsebnost organskih snovi, ki so pomemben dejavnik za rodovitnost prsti. Vplivi podnebnih sprememb na **gozdove** bodo verjetno vključevali spremembe zdravja in produktivnosti gozdov ter spremembe geografske razširjenosti določenih vrst dreves. Podnebne spremembe bodo dodaten pritisk na **sektorja ribištva in ribogojstva**. **Hudo bodo prizadeti tudi obale in morski ekosistemi**. Stopnje obalne erozije bodo naraščale in obstoječa zaščita morda ne bo več zadostovala. Iz teh razlogov je treba otokom in najbolj oddaljenim regijam posvetiti posebno pozornost.

V **energetskem** sektorju bodo imele podnebne spremembe neposreden vpliv na ponudbo in povpraševanje po energiji. Napovedani vpliv podnebnih sprememb na padavine in taljenje ledenikov kaže, da bi se lahko proizvodnja električne energije v hidroelektrarnah povečala za 5 % ali več v severni Evropi in zmanjšala za 25 % ali več v južni Evropi⁷. Manjša količina padavin in vročinski valovi bodo po pričakovanjih negativno vplivali tudi na hladilne procese v termoelektrarnah. Na strani povpraševanja bodo pogostejša poletna obdobja, ko je potrebno hlajenje, in vplivi skrajnih vremenskih pojavov prizadeli predvsem distribucijo električne energije.

Skrajni vremenski pojavi imajo ogromne gospodarske in družbene posledice. Prizadeta je **infrastruktura** (stavbe, prevoz, preskrba z energijo in vodo), kar pomeni posebno tveganje za gosto poseljena območja. Stanje bi se lahko še poslabšalo z dvigovanjem morske gladine. Potreben bo bolj strateško in dolgoročno usmerjen pristop k prostorskemu načrtovanju, tako na kopnem kot na morskih območjih, vključno s politikami na področju prometa, regionalnega razvoja, industrije, turizma in energije.

⁴ SEC(2009) 417.

⁵ SEC(2009) 416.

⁶ SEC(2009) 386.

⁷ EAO-JRC-WHO – Učinki spremenjenega evropskega podnebja – Poročilo 4/2008 o oceni na podlagi kazalnikov za leto 2008.

Turizem bo verjetno prizadelo tanjšanje snežne odeje na alpskih območjih in višanje temperatur v sredozemskih regijah. Netrajnostne oblike turizma lahko dodatno poslabšajo negativne učinke podnebnih sprememb.

Spreminjajoči se vremenski pogoji bodo imeli hude posledice tudi za **zdravje ljudi** ter **zdravje živali in rastlin**. Zaradi pogostejših skrajnih pojavov lahko naraste število smrti in bolezni, povezanih z vremenom. Podnebne spremembe bi lahko povečale tudi širjenje resnih infekcijskih nalezljivih bolezni, ki jih širijo prenašalci, vključno z zoonozami⁸. Podnebne spremembe bodo ogrozile dobro počutje živali in bi lahko prizadele tudi zdravje rastlin s širjenjem novih ali migracijskih škodljivih organizmov, kar bi negativno vplivalo na trgovino z rastlinami in živalmi ter njihovimi proizvodi.

Podnebne spremembe bodo povzročile velike spremembe v kakovosti in razpoložljivosti **vodnih virov**, saj bodo prizadele številne sektorje, vključno s proizvodnjo hrane, pri kateri ima voda ključno vlogo. Več kot 80 % kmetijskih zemljišč je odvisnih od deževnice. Tudi proizvodnja hrane je odvisna od razpoložljivih vodnih virov za namakanje. Omejena razpoložljivost vode že povzroča težave v mnogih delih Evrope in stanje naj bi se zaradi podnebnih sprememb še poslabšalo, tako da bo delež območij Evrope z velikim pomanjkanjem vode po pričakovanjih narasel s sedanjih 19 % na 35 % v 70. letih 21. stoletja. To bi lahko povečalo tudi migracijske pritiske.

Podnebne spremembe bodo pospeševale izgubo **ekosistemov, vključno z morskimi ekosistemi** in **biotsko raznovrstnostjo**, kar bo prizadelo posamezne vrste ter pomembno vplivalo na ekosisteme in njihove storitve, od katerih je odvisna družba. Ekosistemi imajo neposredno vlogo v uravnavanju podnebja, saj so šotišča, mokrišča in globoko morje pomembna skladišča ogljika. Poleg tega nudijo ekosistemi slanih močvirij in peščenih sipin zaščito pred viharji. Prizadete bodo tudi druge storitve ekosistemov, kot so preskrba s pitno vodo, proizvodnja hrane in gradbenega materiala, oceani pa se lahko poslabšajo z zakisovanjem. Zaradi nekaterih načinov uporabe zemlje in odločitev glede načrtovanja (npr. gradnje na poplavnih območjih) ter netrajnostnega izkoriščanja morja (npr. prelova) so postali ekosistemi in družbeno-gospodarski sistemi bolj ranljivi za podnebne spremembe ter s tem manj prilagodljivi.

Izziv za oblikovalce politik je, da razumejo učinke teh podnebnih sprememb ter da razvijejo in izvajajo politike za zagotovitev najvišje možne ravni prilagajanja. Eden od načinov, kako se spopasti s temi učinki, so strategije, usmerjene v upravljanje in ohranjanje vodnih, zemeljskih in bioloških virov, tako da se ohranijo in obnovijo zdravi, učinkovito delujoči ekosistemi, odporni na podnebne spremembe, kar lahko prispeva tudi k preprečevanju katastrof, kot jih obravnava nedavno sporočilo Komisije⁹. Dokazi¹⁰ kažejo, da je lahko sodelovanje s sposobnostjo narave, da absorbira ali nadzoruje vplive na mestnih in podeželskih območjih, učinkovitejši način prilagajanja kot zgolj usmerjenost v fizično infrastrukturo. Zelena infrastruktura¹¹ lahko pomembno prispeva k prilagajanju, saj nudi potrebne vire za družbene in gospodarske potrebe v skrajnih podnebnih razmerah. Primeri

⁸ Zoonoze so bolezni, ki se lahko prenašajo z živali na ljudi.

⁹ COM(2009) 82: Skupnostni pristop k preprečevanju naravnih nesreč in nesreč, ki jih povzroči človek.

¹⁰ Glej oceno učinka *Green Infrastructure Approach*, poglavje 4.1, stran 29.

¹¹ Zelena infrastruktura je medsebojno povezano omrežje naravnih območij, ki vključuje nekaj kmetijskih zemljišč in obsega zelene površine, mokrišča, parke, gozdne rezervate in skupnosti domorodnih rastlin ter morska območja, ki naravno uravnavajo smeri viharjev, temperature, poplavna tveganja ter kakovost vode, zraka in ekosistemov.

tega so izboljšanje sposobnosti prsti za shranjevanje ogljika in vode ter ohranjanje vode v naravnih sistemih za ublažitev učinka suše ter preprečevanje poplav, erozije prsti in dezertifikacije.

Ukrepi (EU in države članice)

- Spodbujanje strategij, ki izboljšujejo odpornost zdravja, premoženja in produktivnih funkcij tal na podnebne spremembe, med drugim z izboljševanjem upravljanja vodnih virov in ekosistemov.

2.2 Gospodarski argumenti za strateški pristop k prilagajanju

Nekateri posamezniki in podjetja (v sektorjih, kot sta kmetijstvo in turizem) se bodo morda lahko odzvali na tržne signale ali spremembe okolja, ki jih povzročajo podnebne spremembe („avtonomno prilagajanje“). Vendar to avtonomno prilagajanje verjetno ne bo vodilo v najboljše možno prilagajanje zaradi negotovosti, pomanjkljivih informacij ali celo finančnih pritiskov. To pomeni, da prizadevanj za prilagajanje ne moremo prepustiti posameznikom ali podjetjem.

Poleg tega bi lahko nekateri prilagoditveni ukrepi ranljivost še povečali, namesto da bi jo zmanjšali. Nekateri primeri takšnih „neprimernih prilagoditev“ so infrastruktura za preprečevanje višanja gladine morja ali poplav, ki lahko zmoti naravno dinamiko obalnih in rečnih sistemov, ali tehnologije za ohlajevanje ali preskrbo z vodo, ki povečajo porabo energije.

Preventivno ukrepanje ima nedvomne gospodarske, okoljske in družabne koristi, saj predvideva možne učinke ter zmanjšuje ogroženost ekosistemov, zdravja ljudi, gospodarstva in infrastrukture. Čeprav bi potrebovali več natančnih informacij o stroških prilagajanja, številni viri¹² že navajajo, da bodo stroški ukrepov za reševanje problema podnebnih sprememb (vključno z ukrepi za ublažitev in prilagajanje) bistveno nižji od stroškov neukrepanja v srednje- do dolgoročnem obdobju.

2.3 Zakaj je potrebno ukrepanje na ravni EU?

Zaradi regionalnih razlik in resnosti podnebnih vplivov bo treba večino prilagoditvenih ukrepov sprejeti na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni. Vendar se lahko ti ukrepi podpirajo in krepijo s celostnim in usklajenim pristopom na ravni EU.

Vloga EU je še zlasti pomembna, kadar vplivi podnebnih sprememb presegajo meje posameznih držav (npr. rečne in morske kotline ter biogeografske regije). Pri prilagajanju bo potrebna solidarnost¹³ med državami članicami EU za zagotovitev, da bodo regije z omejenimi možnostmi in regije, ki trpijo najhujše posledice podnebnih sprememb, sposobne sprejemati ukrepe, potrebne za prilagoditev. Poleg tega bo usklajeno ukrepanje EU potrebno v nekaterih sektorjih (npr. v kmetijstvu, vodi, biotski raznovrstnosti, ribištvu in energetskih omrežjih), ki so na ravni EU tesno povezani prek enotnega trga in skupnih politik.

Člen 4 UNFCCC¹⁴ določa, da si je treba na vse možne načine prizadevati za sprejetje nacionalnih ali regionalnih prilagoditvenih strategij. Številne države članice EU so že

¹² Gospodarski vidiki prilagajanja na podnebne spremembe (OECD, 2008) in Sternovo poročilo o ekonomiki podnebnih sprememb (HM Treasury, 2006).

¹³ Člen 2 Pogodbe EU.

¹⁴ Člen 4 določa, da vse stranke ob upoštevanju svojih skupnih, a raznolikih odgovornosti ter posebnih nacionalnih in regionalnih razvojnih prednostnih nalog, ciljev in okoliščin ... (b) ...Opredelijo, izvajajo,

pripravile nacionalne prilagoditvene strategije, druge pa morajo to še storiti. EU je v dobrem položaju za spodbujanje usklajevanja in izmenjave najboljših praks o podnebjju med državami članicami.

3. PREDLAGANI OKVIR EU: CILJI IN UKREPI

Cilj prilagoditvenega okvira EU je izboljšati odpornost EU za spopadanje v vplivi podnebnih sprememb. Okvir bo spoštoval načelo subsidiarnosti in podpiral krovne cilje EU o trajnostnem razvoju.

Okvir EU se bo izvajal s postopnim pristopom. Tako se bo v prvi fazi (2009–2012) oblikovala podlaga za pripravo celovite prilagoditvene strategije EU, ki se bo izvajala v drugi fazi z začetkom leta 2013.

Prva faza bo osredotočena na štiri stebre ukrepov: 1) izgradnja trdne baze znanja o vplivih in posledicah podnebnih sprememb v EU, 2) vključitev prilagajanja v ključna področja politik EU, 3) uporaba kombinacije instrumentov politik (tržni instrumenti, smernice, javno-zasebna partnerstva) za zagotovitev učinkovitega izvajanja prilagoditev in 4) krepitev mednarodnega sodelovanja pri prilagajanju. Za uspešno izvedbo prve faze bo potrebno tesno sodelovanje EU z nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi organi.

Predlogi iz tega dokumenta zajemajo dejavnosti, ki jih je treba izvesti v prvi fazi in so neodvisne od prihodnje strukture proračuna EU ter od sedanjega in prihodnjega večletnega finančnega okvira.

3.1 Razvijanje baze znanja

Da bi lahko sprejemali odločitve o najboljših načinih prilagajanja, je potreben dostop do zanesljivih podatkov o predvidenih vplivih podnebnih sprememb, z njimi povezanih družbeno-gospodarskih vidikih ter stroških in koristih različnih prilagoditvenih možnosti. Potrebna je več znanja o vplivu podnebjja in ranljivosti, da se lahko razvijejo ustrezni politični odzivi. Pridobljeno znanje o prilagajanju bi bilo treba dati na voljo tudi drugim državam, zlasti tistim v razvoju.

Obstaja že velika količina informacij in raziskav, ki pa jih države članice ne delijo med seboj. Upravljanje z znanjem bi se lahko učinkovito izboljšalo tako, da se vzpostavi **mehanizem za izmenjavo informacij** kot informacijsko orodje in baza podatkov o vplivu podnebnih sprememb, ranljivosti ter najboljših praksah za prilagajanje. Mehanizem za izmenjavo informacij bi prispeval k Skupnemu okoljskemu informacijskemu sistemu¹⁵, ki je skupna pobuda Evropske komisije in Evropske okoljske agencije (EOA) za vzpostavitev skupnega celostnega okoljskega informacijskega sistema na ravni EU skupaj z državami članicami¹⁶.

objavijo in redno posodabljaajo nacionalne ter, če je to ustrezno, regionalne programe, ki vsebujejo ukrepe za ublažitev podnebnih sprememb z reševanjem problema antropogenih emisij iz virov in vseh po ponorih odstranjenih toplogrednih plinov, ki niso nadzorovani po Montrealskem protokolu, ter ukrepe za lažje izvajanje ustreznega prilagajanja na podnebne spremembe.

¹⁵ COM(2008) 46.

¹⁶ Mehanizem za izmenjavo informacij bi bil povezan z drugimi zbirkami podatkov, kot so Evropsko pomorsko informacijsko in opazovalno omrežje, Observatorij za sušo, Evropski informacijski sistem za gozdne požare in EuroHeat (orodje za ugotavljanje verjetnosti vročinskih valov). Potreboval bo popolno

Mehanizem za izmenjavo informacij bi slonel tudi na geografskih informacijah, pridobljenih s pomočjo globalnega spremljanja okolja in varnosti (GMES).

Potrebna je proaktivna raziskovalna in izobraževalna politika za spodbujanje boljšega razumevanja vplivov podnebnih sprememb ter razvijanje spretnosti, metod in tehnologij za reševanje problemov, ki so posledica podnebja. Nedavni delovni dokument služb Komisije¹⁷ vsebuje podrobne informacije o raziskovalnih potrebah, vključno z vplivi podnebnih sprememb in prilagajanjem. Poleg tega bodo podnebne spremembe pomembno vprašanje za pred kratkim odprti Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo, ki vzpostavlja skupnost znanja in inovacij za podnebne spremembe in prilagajanje nanje.

Metode, modeli, podatkovni nizi in napovedna orodja, ki jih lahko omogočijo informacijske in komunikacijske tehnologije, pomagajo pri razumevanju in napovedovanju vpliva podnebja, odkrivanju šibkih točk ter razvijanju ustreznih prilagoditvenih ukrepov. Potrebno je dodatno delo za razvoj teh orodij. V sodelovanju z državami članicami je treba oceniti ranljivost za širok spekter podnebnih scenarijev in na različnih geografskih ravneh, tako da se lahko prilagoditveni ukrepi določijo čim natančneje. Komisija trenutno preučuje možnosti za izboljšanje spremljanja vplivov in prilagoditvenih ukrepov z namenom, da se razvijejo kazalci ranljivosti. Nujno je potrebnih tudi več količinsko opredeljenih informacij o stroških in koristih prilagajanja.

Poleg tega bi bilo treba izboljšati usklajenost v primerih, ko države članice vodijo v pomembnih raziskavah prilagajanja.

Ukrepi (EU in države članice)

- Do leta 2011 sprejeti ustrezne ukrepe za vzpostavitev mehanizma za izmenjavo informacij.
- Do leta 2011 razviti metode, modele, podatkovne nize in napovedna orodja.
- Do leta 2011 razviti kazalce za boljše spremljanje vpliva podnebnih sprememb, vključno z vplivi ranljivosti, in napredka pri prilagajanju.
- Do leta 2011 oceniti stroške in koristi prilagoditvenih možnosti.

3.2 Vključitev prilagajanja v politike EU

Prilagoditev je treba **sistematično vključiti** v politike EU. Ta postopek je treba skrbno pripraviti na podlagi trdnih znanstvenih in ekonomskih analiz. Na vsakem področju politik bi bilo treba pregledati možnosti za njihovo preusmeritev ali spremembo, da se omogoči prilagoditev. Prilagoditvene možnosti se bodo med sektorji razlikovale in v nekaterih primerih bodo potrebovale financiranje. V vsakem sektorju je potrebno dodatno delo za izboljšanje razumevanja vpliva podnebnih sprememb, oceno ustreznih odzivov in zagotovitev potrebnega proračuna. Ta pregled bi se moral začeti v prvi fazi (2009–2012).

Za vsako področje politik je treba odgovoriti na naslednja ključna vprašanja:

¹⁷ podpora in dejavno sodelovanje držav članic. K mehanizmu za izmenjavo informacij bi lahko prispevale tudi druge organizacije, kot je Evropski inštitut za inovacije in tehnologijo. Delovni dokument služb Komisije SEC(2008) 3104.

- Kakšni so dejanski in možni vplivi podnebnih sprememb v sektorju?
- Kakšni so stroški ukrepanja/neukrepanja?
- Kako predlagani ukrepi vplivajo na politike v drugih sektorjih in kako delujejo vzajemno z njimi?

Ne glede na ta vprašanja je ob upoštevanju napovedanega vpliva, zlasti na ključne sektorje politik EU, nujno zgodnje ukrepanje za prilagoditev. V nadaljevanju so navedeni sektorji, v katere je EU močno politično vključena in za katere so potrebne prilagoditvene strategije z opisom vrst ukrepov. Prednost bi bilo treba dati prilagoditvenim ukrepom, ki ustvarjajo neto družbene in/ali gospodarske koristi ne glede na negotovost napovedi za prihodnost (ukrepi brez obžalovanja). Prav tako bi bilo treba dati prednost ukrepom, ki so koristni tako za ublažitev kot za prilagajanje.

3.2.1 *Krepitev odpornosti zdravstvene in socialne politike*

Zdravstvena strategija EU¹⁸ predvideva prilagoditvene ukrepe. Medtem ko bi morale glavne ukrepe politik sprejeti države članice, bi morala EU izvajati ukrepe za pomoč državam članicam na podlagi programa EU na področju zdravja¹⁹ in z drugimi sredstvi v skladu s členom 152 Pogodbe²⁰. Skupaj s Svetovno zdravstveno organizacijo in agencijami EU bi morala raziskati načine za zagotavljanje ustreznega spremljanja in nadzora vplivov podnebnih sprememb na zdravje, kot so epidemiološko spremljanje, nadzor nalezljivih bolezni in učinki skrajnih vremenskih pojavov. Dodatne podrobnosti so vključene v poseben delovni dokument o zdravju in prilagajanju na podnebne spremembe.

Vpliv na zdravje živali bo treba oceniti predvsem na ravni kmetij, vendar tudi glede na gostoto živalskih populacij v posameznih regijah in trenutne vzorce gibanja živih živali. Prednostni cilji strategije Skupnosti za zdravstveno varstvo živali²¹ so nadzor bolezni, izboljšanje zbiranja podatkov in krepitev obstoječega spremljanja živalskih bolezni. Strategija se bolj osredotoča na preprečevanje bolezni, na primer z biološko zaščito, kot na reaktivne ukrepe in bo preučila, kako podnebne spremembe vplivajo na pojav bolezni.

Na socialnem področju vse več dokazov potrjuje, da so osebe z manj sredstvi bolj občutljive na vplive podnebnih sprememb. Ključno za uspeh prilagoditvenih politik je, da enakomerno porazdelijo bremena ter da se upoštevajo vplivi na delovna mesta in kakovost življenja skupin z nizkimi dohodki. Pri obstoječih procesih EU na socialnem in zaposlitvenem področju je treba še naprej upoštevati socialno razsežnost prilagoditvenih politik ter vanje vključiti vse socialne partnerje.

¹⁸ Bela knjiga o zdravstveni strategiji COM(2007) 630.

¹⁹ Sklep št. 1350/2007/ES, 23.10.2007, UL L 301.

²⁰ Člen 152 določa: „Pri opredeljevanju in izvajanju vseh politik in dejavnosti Skupnosti se zagotavlja visoka raven varovanja zdravja ljudi.“

²¹ COM(2007) 539.

Ukrepi (EU in države članice)

- Razviti smernice in mehanizme za spremljanje vplivov podnebnih sprememb na zdravje do leta 2011.
- Okrepiti obstoječe sisteme spremljanja in nadzora živalskih bolezni.
- Oceniti vplive podnebnih sprememb in prilagoditvenih politik na zaposlovanje in dobro počutje ranljivih družbenih skupin.

3.2.2 Krepitev odpornosti kmetijstva in gozdov

Ker večino zemljišč v EU upravljajo kmetje, je SKP v pravem položaju, da prevzame osrednjo vlogo v sodelovanju pri prilagajanju, ne le tako, da kmetom pomaga prilagoditi proizvodnjo spreminjajočim se podnebnim razmeram, temveč tudi tako, da pomaga razširiti storitve ekosistemov, povezane z določenimi načini upravljanja zemljišč. V tem smislu bi bilo treba države članice spodbujati k vključevanju prilagajanja na podnebne spremembe na tri področja razvoja podeželja z namenom izboljševanja konkurenčnosti, okolja in kakovosti življenja na podeželskih območjih. Poleg tega bi se lahko preučila uporabnost ukrepov na ozemeljski ravni nad ravni kmetij. Sistem kmetijskega svetovanja bi se lahko uporabljal za razširjanje znanja ter spodbujanje uporabe novih metod in tehnologij za upravljanje kmetij, s čimer bi se olajšalo prilagajanje na podnebne spremembe.

Bolj splošno bi bilo treba preučiti, ali SKP nudi ustrezen okvir za trajnostno proizvodnjo in tako kmetijskemu sektorju omogoča, da odgovarja na izzive spreminjajočih se podnebnih razmer. To bo med drugim zajemalo oceno, katere zahteve glede količine in kakovosti vode bi bilo treba dodatno vključiti v ustrezne instrumente SKP, ter izboljšanje učinkovitosti uporabe vode v kmetijstvu, zlasti v regijah s pomanjkanjem vode. Prav tako bi se lahko preučila možnost podpore kmetijam, ki so posebno ranljive za vplive podnebnih sprememb. Dodatne podrobnosti so vključene v poseben delovni dokument o kmetijstvu in prilagajanju na podnebne spremembe. V vsakem primeru bo treba možen prispevek SKP k prilagajanju na podnebne spremembe preučiti tudi v okviru pregleda SKP po letu 2013.

Kar zadeva gozdove, bi lahko v strategiji EU za gozdove posodobili elemente, povezane s podnebjem. V okviru akcijskega načrta EU za gozdove bi bilo treba začeti razpravo o možnostih pristopa na ravni EU za zaščito gozdov in informacijske sisteme za gozdove.

Ukrepi (EU in države članice)

- Zagotoviti, da so ukrepi za prilagajanje in gospodarjenje z vodo vključeni v nacionalne strategije in programe razvoja podeželja za obdobje 2007–2013.
- Preučiti, kako se lahko prilagajanje vključi na tri ravni razvoja podeželja in ustrezno podpira trajnostno proizvodnjo, vključno s tem, kako SKP prispeva k učinkoviti uporabi vode v kmetijstvu.
- Preučiti sposobnost sistema kmetijskega svetovanja za krepitev usposabljanja, znanja in uporabe novih tehnologij, ki omogočajo lažje prilagajanje.
- Posodobiti strategijo za gozdarstvo in začeti razpravo o možnostih pristopa na ravni EU za zaščito gozdov in informacijske sisteme za gozdove.

3.2.3 *Krepitev odpornosti biotske raznovrstnosti, ekosistemov in vode*

Storitve ekosistemov, kot so sekvestracija ogljika, zaščita pred poplavami in zaščita pred erozijo prsti, so neposredno povezane s podnebnimi spremembami, zdravi ekosistemi pa so ključna obramba pred nekaterimi njihovimi najhujšimi vplivi. Potreben je celovit in usklajen pristop k vzdrževanju in izboljševanju ekosistemov ter blaga in storitev, ki jih zagotavljajo. Številne države članice so razvile pobude, namenjene zaščiti njihove kopenske in vodne infrastrukture. Večja usklajenost na ravni EU bi lahko prinesla dodatne koristi.

Kar zadeva vodo, številne obstoječe politike EU prispevajo k prilagoditvenim prizadevanjem. Zlasti okvirna direktiva o vodah²² določa pravni okvir za varovanje in ohranjanje čistih voda po vsej Evropi do leta 2015 ter za zagotavljanje dolgoročne in trajnostne rabe vode. Načrti upravljanja povodij za leto 2009 bodo v skladu z direktivo upoštevali podnebne spremembe, naslednja generacija načrtov, ki bo pripravljena do leta 2015, pa bi morala vključevati vse vidike odpornosti na podnebne vplive. Poleg tega je treba podnebne spremembe ustrezno vključiti tudi v izvajanje direktive o poplavih²³. Popolno izvajanje te direktive s strani držav članic EU bo pripomoglo h krepitvi odpornosti in uspešnejšim prilagoditvenim prizadevanjem.

Kar zadeva pomanjkanje vode, bo Komisija ocenila, ali je potrebno dodatno opredeliti standarde za opremo, ki rabi vodo, in učinkovito porabo vode v kmetijstvu, gospodinjstvih in stavbah. Ko se bo leta 2012 pregledovalo izvajanje okvirne direktive o vodah ter strategije za pomanjkanje vode in suše²⁴, bo treba oceniti možnosti za izboljšanje sposobnosti ekosistemov za zadrževanje vode, da se poveča odpornost na sušo in zmanjša poplavna ogroženost. Vprašanja, povezana z vodo, so podrobneje opisana v spremnem dokumentu.

Kar zadeva habitate, je treba vpliv podnebnih sprememb vključiti tudi v upravljanje omrežja Natura 2000²⁵, da se zagotovi raznolikost in povezanost naravnih območij ter da se omogočita selitev in preživetje vrst, ko se bodo podnebne razmere spremenile. V prihodnosti bo morda treba preučiti možnost vzpostavitve prepustne krajine za izboljšanje medsebojne povezanosti naravnih območij.

Ukrepi (EU in države članice)

- Raziskati možnosti za izboljšanje politik in razvijanje ukrepov za celosten odgovor na izgubo biotske raznovrstnosti in podnebne spremembe, tako da se v celoti izkoristijo dodatne ugodnosti in preprečijo povratni učinki ekosistemov, ki pospešujejo globalno segrevanje.
- Do konca leta 2009 pripraviti smernice in niz orodij (navodila in izmenjava najboljših praks), da se zagotovi upoštevanje podnebnih vidikov pri načrtih upravljanja povodij.
- Zagotoviti, da se podnebne spremembe upoštevajo pri izvajanju direktive o poplavih.
- Oceniti potrebo po dodatnih ukrepih za učinkovitejšo porabo vode v kmetijstvu,

²² Direktiva 2000/60/ES.

²³ Direktiva 2007/60/ES.

²⁴ COM(2007) 414 konč.

²⁵ Natura 2000 je vseevropsko omrežje naravnih ohranitvenih območij, ustanovljeno z direktivami EU o naravi.

gospodinjstvih in stavbah.

- Preučiti možnosti politik in ukrepov za izboljšanje sposobnosti evropskih ekosistemov za zadrževanje vode.
- Do leta 2010 pripraviti osnutke smernic za upoštevanje vpliva podnebnih sprememb pri upravljanju območij iz omrežja Natura 2000.

3.2.4 *Krepitev odpornosti obalnih in morskih območij*

Podnebne spremembe je treba ustrezno vključiti tudi v izvajanje okvirne direktive o morski strategiji²⁶, ki določa, da je treba v morskih vodah EU do leta 2020 doseči dobro stanje okolja. Popolno izvajanje te direktive bo pomagalo okrepiti odpornost morskega okolja in spodbudilo prilagoditvena prizadevanja.

Potreben je tudi bolj skladen in celosten pristop k pomorskemu in obalnemu načrtovanju in upravljanju. Celostna morska politika bo omogočila celovit okvir za skladno vključevanje prilagoditvenih prizadevanj v sektorske in posebne politike in ukrepe. Okrepiti je treba prizadevanja za zagotovitev, da se v celoti upoštevajo in okrepijo določbe iz priporočila o celovitem gospodarjenju z obalnim pasom (ICZM)²⁷. Spremljanje časovnega načrta za pomorsko prostorsko načrtovanje²⁸ bo vključevalo prilagajanje na podnebne spremembe v upravljanju morskih in obalnih območij. Vprašanja glede podnebnih sprememb v povezavi z morskimi in obalnimi zadevami so podrobneje opisana v spremnem dokumentu.

Podnebne spremembe so tudi dodaten pritisk na evropsko ribištvo, zato bi jih bilo treba upoštevati v prihodnji prenovljeni skupni ribiški politiki, da se zagotovi dolgoročna trajnost.

Za zagotovitev usklajenega in celostnega pristopa k prilagajanju na obalnih in morskih območjih ter za upoštevanje čezmejnih vprašanj bo Komisija razvila smernice o najboljših prilagoditvenih praksah na obalnih in morskih območjih.

- ***Ukrepi (EU in države članice)***
- Zagotoviti, da se prilagajanje na obalnih in morskih območjih upošteva v okviru celostne morske politike, pri izvajanju okvirne direktive o morski strategiji in pri prenovi skupne ribiške politike.
- Pripraviti evropske smernice o prilagajanju na obalnih in morskih območjih.

3.2.5 *Krepitev odpornosti proizvodnih sistemov in fizične infrastrukture*

Za zaščito obstoječe in prihodnje infrastrukture pred vplivi podnebnih sprememb bodo odgovorne predvsem države članice. Kljub temu ima EU pomembno vlogo pri spodbujanju najboljših praks s podpiranjem razvoja infrastrukture in določanjem konstrukcijskih standardov²⁹. Za krepitev odpornosti obstoječe prometne infrastrukture in energetskih omrežij

²⁶ Direktiva 2008/56/ES.

²⁷ Priporočilo z dne 30. maja 2002.

²⁸ COM(2008) 791.

²⁹ Evrokodi so serija poenotenih mednarodnih kodeksov ravnanja za projektiranje stavb ter objektov nizke in visoke gradnje, ki bodo sčasoma nadomestili nacionalne kode. Glej Priporočilo Komisije 2003/887/ES.

je potreben skupen in usklajen pristop za oceno občutljivosti kritične infrastrukture na skrajne vremenske pojave. To je osnova za strateške odločitve glede omrežij, rezervnih možnosti in varnosti preskrbe z energijo ter za ohranjanje stabilnih prometnih omrežij in storitev. Prilagajanje bi bilo treba preučiti v okviru strateškega pregleda energetske politike. Infrastrukturni projekti, ki prejemajo finančno podporo EU, bi morali upoštevati podnebne vidike na osnovi metodologij, ki jih je treba razviti. Te metodologije bi se nato vključile v smernice TEN-T³⁰ in TEN-E³¹ ter v kohezijsko politiko EU. Raziskane bodo možne posledice uvedbe ocene podnebnih vplivov kot pogoja za javna in zasebna vlaganja in izvedljivost vključitve meril trajnostnega razvoja, vključno z upoštevanjem podnebnih sprememb, v harmonizirane konstrukcijske standarde, tako da se na primer razširijo obstoječi evrokodi. Poleg tega bo Komisija sodelovala z državami članicami in zainteresiranimi stranmi pri določanju smernic in izmenjavi dobre prakse za zagotovitev, da se vplivi podnebnih sprememb upoštevajo pri izvajanju direktiv o presoji vplivov na okolje in celoviti presoji vplivov na okolje ter politik prostorskega načrtovanja.

³⁰ Program vseevropskih prometnih omrežij. Občutljivost TEN-T na podnebne spremembe in potreba po morebitnih prilagoditvenih ukrepih sta del razprave, ki jo je začela Evropska komisija, ko je bila 4. februarja 2009 sprejeta zelena knjiga o pregledu politik TEN-T, COM(2009) 44 konč.

³¹ Vseevropska energetska omrežja. Glej zeleno knjigo Varnemu, trajnostnemu in konkurenčnemu evropskemu energetskega omrežju naproti, COM(2008) 782 konč.

Ukrepi (EU in države članice)

- Upoštevati vplive podnebnih sprememb v okviru strateškega pregleda energetske politike.
- Razviti metodologije za upoštevanje podnebnih vplivov pri infrastrukturnih projektih in preučiti, kako bi se lahko te metodologije vključile v smernice TEN-T in TEN-E ter v navodila za vlaganja v okviru sedanje kohezijske politike.
- Preučiti možnost uvedbe ocene podnebnih vplivov kot pogoja za javna in zasebna vlaganja.
- Oceniti izvedljivost vključitve podnebnih vplivov v konstrukcijske standarde, kakršni so evrokodi.
- Do leta 2011 oblikovanje smernic za zagotovitev, da se podnebni vplivi upoštevajo v direktivah o presoji vplivov na okolje in celoviti presoji vplivov na okolje.

4. INSTRUMENTI – FINANCIRANJE

Sternovo poročilo ugotavlja, da spadajo finančni pritiski med glavne ovire za prilagajanje. Podnebne spremembe so ena od prednostnih nalog v sedanjem večletnem finančnem okviru (2007–2013) in pomembno je zagotoviti, da se ta prednost odraža v porabi razpoložljivih sredstev. Še vedno je dovolj možnosti za izboljšanje sprejemanja prilagoditvenih ukrepov v državah članicah ter za boljše usmerjanje porabe razpoložljivih finančnih virov in instrumentov. Pozornost je treba posvetiti zagotavljanju, da javno financiranje in državne pomoči ne spodbujajo neprimernega prilagajanja.

Nedavno sprejeti evropski načrt za oživitev gospodarstva vsebuje številne predloge za naložbe v zvezi s podnebnimi spremembami. Primeri tega so posodabljanje evropske infrastrukture, spodbujanje energijske učinkovitosti stavb in uporaba okolju prijaznih proizvodov³². Ti predlogi bodo poenostavili nadaljnje prilagajanje na podnebne spremembe in njihovi rezultati se bodo ocenili za določitev prihodnjih potreb. Države članice, ki razmišljajo o vlaganju v infrastrukturo kot odgovoru na gospodarsko krizo, bi morale zagotoviti, da nastale pobude v celoti upoštevajo potrebe po prilagajanju.

V prihodnjih letih bo bistvenega pomena, da ustrezni sektorji razvijejo strategije in ocene stroškov za prilagoditvene ukrepe, tako da se lahko upoštevajo v prihodnjih odločitvah glede financiranja.

Raziskala bi se lahko tudi možnost optimizacije uporabe zavarovanj in drugih finančnih storitev. Oceniti bi bilo treba, ali naj se za določene zasebne izvajalce/sektorje (na primer tiste, ki zagotavljajo javne storitve, kritično infrastrukturo) uvede obvezno kritje s standardnim zavarovanjem, povezanim z vremenskimi razmerami. V primerih, ko zavarovanje ni na voljo, na primer za stavbe na poplavnih območjih, so lahko potrebne javno podprte zavarovalne sheme. Zaradi čezmejnih učinkov podnebnih sprememb lahko spodbujanje zavarovanja na ravni EU prinese več ugodnosti kot nacionalne ali regionalne sheme.

³² „Zeleni DDV“, zahteve za okoljsko učinkovitost, ukrepi za prihranke energije.

V okviru vsake prilagoditve je treba preučiti vlogo specializiranih tržnih instrumentov in spodbujati javno-zasebna partnerstva, da se pri izvajanju prilagoditvenih ukrepov naložbe, tveganja, koristi in odgovornosti porazdelijo med javnim in zasebnim sektorjem. Med primere tržnih instrumentov spadajo spodbude za zaščito storitev ekosistemov ali za projekte, ki krepijo odpornost ekosistemov in gospodarskih sektorjev v obliki plačil za storitve ekosistemov.

Izkoristiti bi bilo treba možnost uporabe prihodkov iz dražbe pravic v sistemu Skupnosti za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov (EU ETS) za namene prilagajanja. Pregledana direktiva, ki ureja shemo od leta 2013 dalje³³, določa, da je treba vsaj 50 % prihodkov iz dražbe pravic uporabiti med drugim za prilagajanje v državah članicah in državah v razvoju. Ti dodatni prihodki bodo ključni za porazdelitev stroškov prilagajanja med javnim in zasebnim sektorjem.

Ukrepi (EU in države članice)

- Oceniti stroške prilagajanja za ustrezna področja politik, tako da se lahko upoštevajo pri prihodnjih odločitvah glede financiranja.
- Dodatno pregledati možnost uporabe inovativnih ukrepov za financiranje prilagajanja.
- Preučiti možnost, da zavarovanja in drugi finančni proizvodi dopolnijo prilagoditvene ukrepe in delujejo kot instrumenti za porazdelitev tveganja.
- Spodbuditi države članice, da uporabljajo prihodke iz EU ETS za namene prilagajanja.

5. DELOVANJE V SODELOVANJU Z DRŽAVAMI ČLANICAMI

Za spodbujanje sodelovanja pri prilagajanju in z namenom nadaljnjega razvijanja tega okvira namerava Komisija ustanoviti usmerjevalno skupino za vplive in prilagoditve ter vzpostaviti sekretariat (po običajni oceni učinka tega ukrepa z vidika organizacije in sredstev). To skupino bodo sestavljali predstavniki držav članic EU, udeleženi v oblikovanju nacionalnih in regionalnih prilagoditvenih programov, ki se bodo posvetovali s predstavniki civilne družbe in znanstvenih krogov.

Usmerjevalno skupino bo podpiralo več tehničnih skupin, ki se bodo ukvarjale posebno z razvojem na ključnih področjih (kmetijstvo in gozdarstvo, biotska raznovrstnost, voda, oceani in morja, energija, zdravje itd.).

Usmerjevalna skupina bo prispevala k oblikovanju zgoraj navedenih štirih stebrov ter tako pomagala razvijati strategijo EU in pripravljati nacionalne prilagoditvene strategije držav članic. Usmerjevalna skupina bo prav tako določila, katera je primerna raven za najboljše izvajanje vsakega ukrepa.

V začetni fazi se bo usmerjevalna skupina osredotočala na spremljanje napredka pri krepitvi baze znanja, zlasti pri vzpostavitvi mehanizma za izmenjavo podatkov. Z usmerjevalno skupino se bo dosegel usklajen pristop k izgradnji baze dokazov o vplivih podnebnih sprememb, ocenjevanju tveganja podnebnih sprememb za EU, možnostim za krepitev odpornosti na podnebne razmere ter stroškovnim tveganjem in priložnostim.

³³ Sprejeta bo v letu 2009.

Ukrepi (EU in države članice)

- Do 1. septembra 2009 sprejeti odločitev o ustanovitvi usmerjevalne skupine za vplive in prilagoditve, da se okrepi sodelovanje pri prilagajanju.
- Spodbujati nadaljnji razvoj nacionalnih in regionalnih prilagoditvenih strategij za preučitev obveznih prilagoditvenih strategij od leta 2012 dalje.

6. ZUNANJA DIMENZIJA IN TEKOČE DELO V OKVIRU UNFCCC

V številnih državah so vplivi podnebnih sprememb že prisotni in nujno je sodelovati z njimi, zlasti s sosednjimi državami in najbolj ranljivimi državami v razvoju, da se izboljša njihova odpornost in sposobnost prilagajanja na negativne učinke. Prilagajanje bi bilo treba sistematično vključiti tudi v vse zunanje politike EU. V trgovinsko politiko bi bilo treba prilagajanje vključiti predvsem prek liberalizacije trgovine z okoljskim blagom in storitvami ter priprave sporazumov o prosti trgovini. Velik potencial se kaže v okolju prijazni trgovini, ki lahko prispeva k izboljševanju rasti in ustvarjanju delovnih mest. EU bi morala raziskati to možnost in z njo povezane vzajemne ugodnosti v odnosu s ključnimi partnerji.

Zunanje sodelovanje EU bi moralo znatno prispevati k spodbujanju prilagajanja v partnerskih državah. Dvostranski in regionalni programi finančne pomoči si bodo prizadevali za vključitev vprašanj glede prilagajanja v vse zadevne sektorje. Tekoči pregled strategije EU o vključevanju okolja, prav tako pa tudi vmesni pregled strategij sodelovanja EU, bosta dobra priložnost za poudarjanje nujnosti vključevanja prilagoditvenih potreb.

EU podpira prilagajanje v državah v razvoju, tako da z njimi sodeluje pri spodbujanju učinkovitih prilagoditvenih politik. Leta 2008 je bilo ustanovljeno globalno zavezništvo o podnebnih spremembah. Prek tega zavezništva in drugih programov bo EU podpirala države v razvoju, zlasti najmanj razvite države in majhne otoške države v razvoju.

V UNFCCC je EU predložila ambiciozne predloge za spodbujanje prilagajanja v globalnem sporazumu za čas po letu 2012, predvsem s **celovitim okvirom za ukrepanje glede prilagoditev**³⁴.

Tudi zunanja politika EU bi morala znatno prispevati k prilagajanju na področju gospodarjenja z vodami (pobuda EU v zvezi z vodo in sklad za vodo EU-AKP), kmetijstva, biotske raznovrstnosti, gozdov, dezertifikacije, energije, zdravja, socialne politike (vključno z vprašanji enakosti spolov), raziskav, obalne erozije in zmanjševanja tveganja nesreč³⁵, pri čemer je zadnje nujen del uspešnega prilagajanja.

Neuspeh pri prilagajanju pri lahko imel posledice za varnost. EU zato krepi svoje sisteme analiz in zgodnjega opozarjanja ter podnebne spremembe vključuje v obstoječa orodja, kot so mehanizmi za preprečevanje konfliktov in reforma varnostnega sektorja. Učinke podnebnih sprememb na migracijske tokove bi bilo treba na ravni EU prav tako preučiti v širšem smislu z vidika varnostnih, razvojnih in migracijskih politik.

³⁴ Različni elementi okvira EU za ukrepe glede prilagoditev so opisani v sporočilu Za celovit sporazum o podnebnih spremembah v Københavnu, COM(2009) 39, 28.1.2009.

³⁵ Sporočilo o strategiji EU za podporo zmanjševanja tveganja nesreč v državah v razvoju, COM(2009) 82.

Ukrepi (EU in države članice)

- Okrepiti prizadevanja za sistematično vključitev prilagajanja v vse zunanje politike EU.
- Okrepiti dialog s partnerskimi državami glede vprašanj v zvezi s prilagajanjem.
- V UNFCCC dalje razvijati okvir za ukrepanje glede prilagoditev.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE – NASLEDNJI KORAKI

Prilagajanje bo dolgotrajen in neprekinjen postopek. Potekal bo na vseh ravneh in zahteval tesno usklajevanje z zainteresiranimi stranmi. EU bo podpirala mednarodna in nacionalna prilagoditvena prizadevanja, tako da bo zagotavljala zadostno razpoložljivost sredstev za učinkovito in stroškovno učinkovito prilagajanje, s katerim se ustvarja trajnostna in trdna gospodarska podlaga za prihodnje generacije. Komisija bo redno pregledovala napredek pri izvajanju prve faze okvira ukrepov iz te bele knjige z namenom razvijanja celovite prilagoditvene strategije od leta 2013 dalje.